

DOELMATIGHEID IN DE AFVALWATERKETEN: WETEN HOE HET ECHT WERKT

Gemeenten en waterschappen staan voor de opgave om samen veel doelmatiger te gaan opereren in de afvalwaterketen. Het gaat om 380 miljoen per jaar, zoals is afgesproken in het Bestuursakkoord Water. Dat vraagt volgens Jeroen Langeveld om een andere kijk op de keten, waarbij de focus moet verschuiven van inspanning naar resultaat. Met andere woorden: zet de aan de burger verleende service centraal in plaats van te leveren inspanningen als een vast afkoppelpercentage of een periodiek reinigingsschema. Langeveld maakte voor STOWA en Stichting RIONED samen met Hans Korving deze vertaalslag.

Jeroen Langeveld geeft met een voorbeeld aan hoe het er nu in de afvalwaterketen aan toe gaat. 'Op het vlak van beheren kun je een gemiddelde straatkolkenreiniger vergelijken met een toiletjuffrouw die op vaste tijdstippen het toilet schoonmaakt. Als het toilet direct daarna om wat voor reden dan ook weer vies is, wordt het beoogde resultaat, een schone voorziening, niet bereikt. Dat verandert pas als ze regelmatig kijkt of de toiletten nog schoon zijn en op basis daarvan al dan niet met de borstel aan de slag gaat. Ze monitort en beheert dan actief.'

SECTORALE KOSTEN

Wat voor het beheer van de afvalwaterketen geldt, geldt in feite ook voor de wijze waarop investeringen worden gepleegd, aldus Langeveld. Centraal staat daarin de hydraulische ontwerpcapaciteit van gemalen en afvalwaterzuiveringen. Om de eigen sectorale kosten zo laag mogelijk te houden, is de gemeente gebaat bij een zo hoog mogelijke capaciteit, het waterschap juist bij een zo laag mogelijke. Doorgaans wordt nu als uitgangspunt een ontwerpcapaciteit aangehouden van 0.7 millimeter per uur, terwijl bijna niemand meer weet waarom. Om maatschappelijke kosten te besparen is de afgelopen decennia in optimalisatiestudies (OASsen) weliswaar veel energie gestoken in het afstemmen van de gewenste ontwerpcapaciteit. Maar of het zinvol is die capaciteit ook onder alle omstandigheden in te zetten en of dit ook daadwerkelijk gebeurt, bleef daarbij buiten beschouwing.

MEETPROJECTEN

Door de ontwikkeling van meettechnieken is het inmiddels goed mogelijk routinematig te meten aan de afval-

waterketen. Diverse meetprojecten hebben laten zien dat sommige klaarmeesters, die controleren of het afvalwater goed wordt gezuiverd, niet zo nauw nemen met de inzet van de beoogde hydraulische capaciteit en dat veel rioolstelsels anders functioneren dan gedacht. De huidige wijze van toetsen, namelijk of de ontwerpcapaciteit is gerealiseerd, stimuleert de beheerders daarbij niet om te zorgen dat het systeem werkt zoals beoogd.

KNELPUNTEN

Volgens Langeveld krijg je veel meer sturingsmogelijkheden zodra je de zorgplichten en de daaruit voortvloeiende inspanningen vertaalt in concrete doelen, te behalen resultaten en te leveren prestaties, zoals hij samen met Hans Korving op verzoek van STOWA en Stichting RIONED deed. 'Dit dwingt gemeenten en waterschappen ertoe te gaan meten en monitoren. Pas dan kom je erachter hoe de afvalwaterketen echt functioneert en of die naar behoren presteert, waar eventuele knelpunten zitten. Door dat inzicht krijg je veel meer mogelijkheden om kosteneffectief het vereiste resultaat te behalen. Je kunt gaan denken aan gericht beheer en onderhoud van de rioolgemalen, vaker je straatkolken of het riool reinigen, een slimmere sturing van je rioolwater, maar bijvoorbeeld ook het niet afwentelen van storingen op een rwzi op het rioolstelsel.'

VERSCHUIVING

De beoordelingsgrondslag van Langeveld en Korving is inmiddels in een pilot met succes toegepast bij twee Gemeentelijke RioleringsPlannen. Langeveld: 'Daar komt een heel ander beeld uit naar voren van de activiteiten

de klaarmeesters op de zuiveringsinstallaties de afvalwaterketen beheren.'

SCALA AAN PROJECTEN

Het ontwikkelen van de beoordelingsgrondslag past binnen een groot scala aan projecten en activiteiten die STOWA en Stichting RIONED zijn gestart om te zorgen dat er veel meer gestuurd kan worden op kosteneffectiviteit in de afvalwaterketen. Het gaat om zaken als asset management, de introductie van meet- en monitoringprogramma's, adequaat gegevensbeheer en het benutten en uitwisselen van ervaringskennis bij het beheer van de afvalwaterketen. Langeveld: 'Om de beoordelingsgrondslag goed aan de grond te zetten nodigen STOWA en Stichting RIONED alle waterschappen uit om deze in een proeftuin samen met een inliggende gemeente toe te passen. Verder overwogen ze een aantal mensen te gaan trainen in deze manier van denken en werken. Die kunnen op basis daarvan gemeenten en waterschappen gaan helpen bij het opstellen van GRP's en Optimalisatie Afvalwatersysteem Studies nieuwe stijl.'

Tot slot: Het grootste winstpunt van de beoordelingsgrondslag is volgens Jeroen Langeveld dat het lerend vermogen van afvalwaterketenpartijen er enorm door wordt gestimuleerd. 'Zodra je gaat meten en monitoren worden de effecten van acties die je onderneemt zichtbaar. Je begint te zien wat wel en niet werkt. Dat is iets wat nog nooit is gedaan in rioleringsland, noch in de samenhang van riolering en zuivering. Maar het is wel de sleutel tot kosteneffectief optreden in de afvalwaterketen. Het draait om het verbeteren van de doelmatigheid met behoud van kwaliteit.'

DERDE EN LAATSTE URBANFLOOD WORKSHOP 2012 *Flood defences 4 - Smart Dikes* DONDERDAG 22 NOVEMBER 2012 ROTTERDAM

De derde en laatste UrbanFlood workshop zal op donderdagochtend 22 november worden gehouden, met de titel: Flood defences 4 - Smart Dikes. Deze workshop is onderdeel van FLOODrisk2012, de 2e Europese conferentie over overstromingsrisicobeheer, 20, 21 en 22 november 2012 in het World Trade Center te Rotterdam.

UrbanFlood doet onderzoek naar het gebruik van sensoren in waterkeringen ter ondersteuning van een online waarschuwingssysteem voor vroegtijdige alarmering en betere informatie voor de waterbeheerders en de noodhulpdiensten.

Het online systeem voor vroegtijdige waarschuwing is generiek, en kan ook worden toegepast voor andere gevaren en bedreigingen, zoals bosbranden, aardbevingen etc. De nieuwste versie van het UrbanFlood Early Warning Systeem zal worden gedemonstreerd op de UrbanFlood/IJkdijk stand op FLOODrisk2012.

Registratie en meer informatie zie de UrbanFlood website:
www.urbanflood.eu

